

№ 2-рк/тк. URL: <https://amcu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5fb/3a1/5e7/5fb3a15e73782481469507.pdf>

7. Маємо вирішити питання дивідендної політики АМПУ і перегляду портових зборів. – Владислав Криклій. URL: <https://mtu.gov.ua/news/32661.html>

**Ключові слова:** політика, морська політика, портова політика, морський порт, портові формальності, морська галузь, торговельне мореплавство.

**Ключевые слова:** политика, морская политика, портовая политика, морской порт, портовые формальности, морская отрасль, торговое мореплавание.

**Key words:** policy, maritime policy, port policy, seaport, port formalities, marine affairs, merchant shipping.

### **АНДРУЩЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри морського та митного права*

## **ПРАВОВИЙ РЕЖИМ СУДЕН КАБОТАЖНОГО ПЛАВАННЯ У МОРСЬКИХ ПОРТАХ УКРАЇНИ**

Судна під національним прапором у портах своєї держави користуються правовим режимом, який залежить від того, здійснювало таке судно закордонні рейси, чи ні. Так, якщо судно під українським прапором здійснює міжнародні перевезення, то його правовий режим не відрізняється від режиму судна під іноземним прапором стосовно здійснюваних контрольних та сервісних формальностей (при наданні останньому національного режиму). Це підтверджується визначенням, наданим у ст. 4 Митного кодексу України [1] (далі – МКУ): «судно закордонного плавання – українське або іноземне судно, яке здійснює міжнародні перевезення товарів та/або пасажирів та прибуває на митну територію України або вибуває за її межі». Але це не стосується здійснення юрисдикції держави порту у випадку учинення правопорушень, від здійснення якої держави порту утримуються щодо суден під іноземними прапорами. У випадку роботи судна під національним прапором у каботажі об'єм формальностей стосовно нього буде іншим (меншим), адже перетин державного кордону та заходження до іноземних портів не відбувається.

Відповідно до двосторонніх угод про торговельне судноплавство, каботаж зазвичай резервується за суднами під національними прапорами договірних сторін (ст. 6 Угоди України з Грецією, ст. 6 Угоди з Болгарією тощо). Відповідно до ст. 131 «Каботажні перевезення» КТМ України, перевезення між портами України здійснюються суднами, що плавають під Державним прапором України, а також суднами, що плавають під іноземним прапором за умови одержання на це дозволу центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері транспорту. Закон України від 08.07.2011 р. «Про рибне

господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» [2] визначає каботажне плавання як плавання суден флоту рибної промисловості для здійснення рибогосподарської діяльності у межах Азово-Чорноморського басейну між портами України без заходу до портів інших держав (ст. 1).

Відповідно до МКУ, митний режим товарів, які перевозяться у каботажі, має особливості, крім того, на судна під національним прапором при плаванні у каботажі, відповідно до Закону України «Про державний кордон України» [3] (ст.ст. 8, 17, 23, 28, 29), поширюються також режим державного кордону та прикордонний режим. Відповідно до п. 11 Типової технологічної схеми пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 451 [4], контроль судна каботажного плавання здійснюється службою капітана морського порту після виконання митних формальностей. Згідно з п. 6 Порядку виконання митних формальностей на морському та річковому транспорті, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 10.03.2015 р. № 308 [5], судна, які здійснюють каботажне плавання, перебувають під митним контролем упродовж усього часу каботажу.

Щодо суден під прапором України діють Державні санітарні правила для морських суден України, затверджені Постановою Головного державного санітарного лікаря України від 20.12.2000 № 57 [6]. Відповідно до п. 1.2.7, на кожному судні повинні бути такі санітарні документи: санітарно-технічний паспорт судна, суднове санітарне свідоцтво на право плавання, рейсовий санітарний журнал, міжнародне свідоцтво про дератизацію чи свідоцтво про звільнення від дератизації. Відповідно до п. 10.3.2, «при виявленні на судні інфекційних хворих судновий медичний персонал або особа, яка відповідає за медико-санітарне забезпечення, негайно повідомити про наявність на судні інфекційного хворого санепідемстанцію порту приписки, порту заходу і порту евакуації хворого (санепідемстанцію порту приписки – при виявленні першого хворого)». Відповідно до Правил, карантинні догляди, відповідно до вимог IHR 2005, проводяться в портах, які відкриті для міжнародних зв'язків, зокрема, на прохання адміністрації будь-якого судна, яке знаходиться в порту (на рейді), у разі появи на судні хворого, що підозрюється на захворювання інфекційною хворобою або інших епідеміологічних ускладнень (п. 10.6.3).

Відповідно до Порядку оформлення приходу суден у морський порт, надання дозволу на вихід суден у море та оформлення виходу суден із морського порту, затвердженого Наказом Міністерства інфраструктури України від 27.06.2013 № 430 [7], передбачено спрощений порядок оформлення приходу та виходу для суден, які здійснюють каботажні перевезення водами акваторій Миколаївського та Херсонського морських портів, Херсонського морського каналу, Бузько-Дніпровсько-лиманського каналу, першого і другого колін каналу акваторії порту Миколаїв і Спаського каналу, з відповідним

оформленням один раз за календарний рік під час першого заходу судна в акваторію морського порту.

Ставки портових зборів, що стягуються з суден і плавучих споруд, які плавають під Державним Прапором України у каботажі є значно меншими за стягувані з суден, задіяних у закордонному плаванні, або не стягуються взагалі (Додатки 2–6 до Порядку справляння та розмірів ставок портових зборів, затвердженого наказом Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 р. № 316 [8]). Тарифи на портові послуги, зважаючи на ті з них, що розміщені на офіційному сайті Адміністрації морського порту Одеса, не мають особливостей у залежності від закордонного чи каботажного плавання судна та вантажів, що ним перевозяться.

Відповідно до Правил контролю суден з метою забезпечення безпеки мореплавства, затверджених Наказом Міністерства транспорту України від 17.07.2003 р. № 545 [9], українські судна згідно з Керівництвом щодо надання допомоги державам прапора в імплементації документів ІМО, затвердженим резолюцією А.847(20), підлягають періодичному інспектуванню державними інспекторами Морської адміністрації (Держрибагентства України). Інспектування українських суден здійснюється для впевнення у тому, що ці судна відповідають вимогам чинного законодавства, правил мореплавства та міжнародних конвенцій України; суднові документи відповідають установленим вимогам та фактичному стану судна, його обладнання, постачання та системи управління безпекою. Морська адміністрація інспектує судна, що плавають під Державним Прапором України; за винятком суден флоту рибного господарства, яких інспектує Держрибагентство України.

Режим лоцманського, криголамного проведення та регулювання руху суден поширюється рівною мірою також і на судна під національним прапором України при плаванні у каботажі. Це пояснюється необхідністю підтримання належного рівня безпеки мореплавства. Незначні особливості передбачені для суден каботажного плавання лише у Порядку надання послуг з регулювання руху суден, в якому відзначається, що для таких суден та суден місцевого базування заявка на послуги з регулювання руху суден надається капітаном судна у зоні дії центру регулювання руху суден/посту регулювання руху суден через засоби радіозв'язку. Вихід капітана судна на радіозв'язок з відповідним пунктом регулювання руху суден вважається поданням заявки на надання послуг з регулювання руху суден (п. 3.2). Тарифи на відповідні послуги для суден каботажного плавання є нижчими, але для криголамного проведення суден знижка не передбачена.

Таким чином, об'єм режимних правил, що застосовуються до суден під національним (українським) прапором у морських портах України, які здійснюють плавання у каботажі, є меншим, ніж тих, що здійснюють закордонні рейси, що пояснюється відсутністю перетину державного кордону та відвідання іноземних портів. При цьому, провідний для морської галузі режим забезпечення безпечного плавання діє для усіх без виключення суден та відповідний контроль капітана морського

порту здійснюється щодо кожного судна, яке заходить до морського порту України.

### **Список використаної літератури:**

1. Митний кодекс України, 2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. Ст. 1175.
2. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011. *Офіційний вісник України*. 2011. № 59. Ст. 2351.
3. Про державний кордон України: Закон України від 4.11.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5.
4. Типова технологічна схема пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 451. *Офіційний вісник України*. 2012. № 40. Ст. 1546.
5. Порядок виконання митних формальностей на морському та річковому транспорті, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 10.03.2015 р. № 308. *Офіційний вісник України*. 2015. № 39. Ст. 1175.
6. Державні санітарні правила для морських суден України, затверджені Постановою Головного державного санітарного лікаря України від 20.12.2000 № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0057488-00#Text>
7. Порядок оформлення приходу суден у морський порт, надання дозволу на вихід суден у море та оформлення виходу суден із морського порту, затверджений Наказом Міністерства інфраструктури України від 27.06.2013 № 430. *Офіційний вісник України*. 2013. № 76. Ст. 2857.
8. Порядок справляння та розмірів ставок портових зборів, затверджений наказом Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 р. № 316. *Офіційний вісник України*. 2013. № 44. Ст. 1586.
9. Правила контролю суден з метою забезпечення безпеки мореплавства, затверджені Наказом Міністерства транспорту України від 17.07.2003 р. № 545. *Офіційний вісник України*. 2004. № 13. Ст. 915.

**Ключові слова:** морські порти, режим, каботаж, режим морського порту, формальності.

**Ключевые слова:** морские порты, режим, каботаж, режим морского порта, формальности.

**Key words:** seaports, regime, cabotage, seaport regime, formalities.